

KUNNSKAPS-

BYEN HØSTEN 2022

Kunnskapsbyen har som mål å skape interesse for forskning, formidle kunnskap og kritisk refleksjon samt være en arena for kunnskapsglede, dialog og nysgjerrighet. Vi tilbyr aktiviteter som forelesninger, debatter, vandringer og ekskursjoner. Kunnskapsbyen er ditt vindu inn til forsknings- og kunnskapsmiljøene i Trondheim og omegn.

Alle våre arrangementer er gratis med mindre pris er oppgitt.

Program pr. 15.07.2022, med forbehold om endringer og oppdateringer.

Følg med på vår Facebook-side Kunnskapsbyen Trondheim og i Kunnskapskalenderen:

<https://www.dknvs.no/kunnskapskalenderen>

Velkommen til Kunnskapsbyen!

Kunnskapsbyen er et formidlingsprosjekt i regi av Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab (DKNVS). Siden oppstarten i 1997 har vi lagt til rette for kunnskaps- og forskningsformidling gjennom ulike typer arrangementer. Alle våre arrangementer er gratis og åpne for alle, med mindre annet er oppgitt. Av plasshensyn må alle hente ut billetter, og vi bruker billettsystemet Hoopla.

Høsten 2022 starter vi med flere arrangementer utendørs. Vi vet at mange av dere setter pris på vandringer og ekskursjoner med natur- og kulturhistoriske tema, og inviterer til flere byvandringer, ekskursjon til det fantastiske bergkunstfeltet Evenhus på Frosta og besøk på Seminarplassen i Klæbu.

Når høstmørket kryper på trekker vi innomhus. Vi byr på foredrag med medisinhistorisk tema, får høre om skillingsviser som skildrer trønderske naturkatastrofer og blir bedre kjent med bygningsvernstudiet ved NTNU. I foredragsserien Barneuniversitetet setter vi denne høsten fokus på det fantastiske bjørnedyret, blir bedre kjent med samisk kultur og historie, og lærer mer om hva urin er og hvordan urin har blitt sett på både som ekkelt avfall og nyttig ressurs.

For øvrig spenner programmet vårt tematisk fra byutvikling til bruk av immunterapi i kreftbehandlingen. Vi får også et foredrag om et islandsk lovfragment som finnes i samlingene til NTNU Universitetsbiblioteket. Og i sesongens siste arrangement setter vi fokus på skikker og tradisjoner knyttet til julefeiringen i bygd og by på 1700-tallet.

Velkommen til Kunnskapsbyen høsten 2022!

Kunnskapsbyen, DKNVS, Elvegata 17, 7012 Trondheim
Prosjektleder: Merete Røskaft, tlf. 99165427
E-post: merete.roskaft@dknvs.no
Programmet finnes på
<https://www.dknvs.no/kunnskapskalenderen>

AUGUST

SØNDAG 28. AUGUST

**Garnisonsbyen Trondheim –
byvandring med Frode Lindgjerdet
Oppmøte utenfor militærbygningene
øverst i Munkegata
kl. 13.00**

Trondheim har en lang og innholdsrik militærhistorie som strekker seg fra middelalderen fram til 2005. På denne vandringen ser vi på bygningene øverst i Munkegata, går gjennom Marineetablisementet (Marinen), passerer gamle magasiner på Kalvskinnet og avslutter ved Skansen. Ruta går gjennom Trondheims vakreste parkanlegg.

Frode Lindgjerdet er historiker og arbeider som rådgiver ved Forsvarsmuseet Rustkammeret.

Arrangementet er i samarbeid med Forsvarsmuseet Rustkammeret.

Arrangementet er gratis, men krever at man henter ut gratisbilletter fra Hoopla: <https://kb.hoopla.no/sales/garnison>

SEPTEMBER

LØRDAG 3. SEPTEMBER

Rådhusalen, Trondheim folkebibliotek kl. 13.00

Med Torbjørn Ekrem, Ingalill Røsberg, Elisabeth Stur og Henriette Vaagland

BARNEUNIVERSITETET

VITENLUNSJ

Opplev bjørnedyret – verdens rareste skapning!

Opplev bjørnedyret – verdens rareste skapning!

Se og lær om det sagnomsuste bjørnedyret på folkebiblioteket 3. september. Med levende bjørnedyr i mikroskopet får du lære mer om hva de er, hva de gjør og hvordan de ser ut. Det blir tegneverksted med InkaLill, foredrag om bjørnedyr og høytlesning fra boken «Aina og John i verdensrommet».

Arrangementet er i samarbeid med Trondheim folkebibliotek.

Følg med på dknvs.no/kunnskapskalenderen, FB *Kunnskapsbyen Trondheim* og *FB Trondheim folkebibliotek* for nærmere informasjon om påmelding og billetter.

ONSDAG 7. SEPTEMBER

Maria Buhaug Grankvist: Dyra i byen
Oppmøte utenfor Trondheim folkebibliotek,
inngangen fra Kongens gate kl. 18.00

I Trondheim bor det ikke bare mennesker, men også andre store og små vesener med pels, skjell og fjær. Noen ser vi hver dag, eller kanskje hører vi dem, til både fornøyelse og plage. Andre er hemmelighetsfulle dyr som kun kommer frem i ly av nattens mulm og mørke. Noen mystiske undergrunnsdvelere sniker seg lydløst rundt oss uten at vi legger merke til dem der vi haster hit og dit i vår travle hverdag.

Hvem er de, hvor bor de, og hvordan lever vi i samspill med dem i byen vår?

Maria Buhaug Grankvist studerer biologi ved Institutt for biologi, NTNU.

Arrangementet er gratis, men krever at man henter ut gratisbilletter fra Hoopla: <https://kb.hoopla.no/sales/dyriby>

SØNDAG 11. SEPTEMBER

Vandring i Gerhard Schønings Trondheim på midten av 1700-tallet ved Emil Eliasson
Oppmøte ved inngangspartiet til Gunnerusbiblioteket,
Kalvskinngata 1B kl. 13.00

Historikeren Gerhard Schønning tilbrakte noen av sine viktigste år i Trondheim. På denne vandringen drar vi tilbake til byen på Schønings tid og ser på de spor vi har etter både ham og hans tid i dagens by. Schønning holdt til i Trondheim i årene 1751–65 og 1773–75, og hadde et nært forhold til byen. Dette ser vi blant annet gjennom hans egne tegninger og beskrivelser herfra. Vi vil også se på Schønings egen vurdering av byens historie før hans egen tid.

Emil Eliasson er universitetslektor ved Institutt for lærerutdanning, NTNU.

Arrangementet er i samarbeid med NTNU Universitetsbiblioteket.

Arrangementet er gratis, men krever at man henter ut gratisbilletter fra Hoopla: <https://kb.hoopla.no/sales/gerhard>

ONSDAG 14. SEPTEMBER

Bergkunsten på Evenhus, Frosta ved Heidrun Stebergløkken Bussavgang fra Leuthenhaven kl. 17 (busslommen ut mot Erling Skakkes gate)

Vi inviterer til en tur til Frosta, hvor bergkunsten på Evenhus står i fokus. I yngre steinalder/bronsealder var ikke bergkunsten på Evenhus en del av Frostahalvøya, men lå på en liten øy midt i Trondheimsfjorden. Formidlingen av denne lokaliteten reiser spørsmål ved bruken av landskapet, hvordan kan dette landskapsrommet forstås? Hvordan kan bergbildene oppleves? Landskapet i samspill med motivene kan gi noen hint om hvordan bergkunsten kan ha blitt forstått for 3500 år siden.

På bussturen får vi også høre litt om Frosta og Frostatingets rolle i regionens historie.

Vi returnerer til Trondheim rundt kl. 21. Ta på gode sko, og ha gjerne med en liten matpakke og noe varmt å drikke.

Heidrun Stebergløkken er førsteamanuensis ved Institutt for historiske og klassiske studier, NTNU.

Pris: 150 kroner.

Påmelding: <https://kb.hoopla.no/sales/evenhus>

Foto: Lene Vestrup Kirkhus

TORSDAG 22. SEPTEMBER

Klæbu seminar – historien, restaureringen og ny bruk av kulturminnet

Seminarplassen, Klæbu kl. 19.00

Seminarplassens venner inviterer til en temakveld der historien til Klæbu seminar, Klæbu blindeskole, Klæbu pleiehjem og Seminarplassen som kulturminne står i fokus. Det vil også bli redegjort for Trondheim kommunes arbeid med restaurering av de to byggene som er i kommunal eie, og arbeidet med å finne fram til en tjenlig driftsmodell for Seminarplassen.

Arrangementet er i samarbeid med Fortidsminneforeningen – Den trønderske avdeling.

Arrangementet er gratis, men krever at man henter ut gratisbilletter fra Hoopla: <https://kb.hoopla.no/sales/seminarplassen>

ONSDAG 28. SEPTEMBER

Torstein Vik: Holdningene til utviklingshemmede fra den franske revolusjonen til våre dager.

Fra humanisme til pariakaste?

Rådhusalen, Trondheim folkebibliotek kl. 19.00

Før den franske revolusjonen ble psykisk utviklingshemmede sett på som mer laverestående enn dyr. Dette endret seg med revolusjonen, og i løpet av 1800-tallet ble utviklingshemmede i økende grad behandlet humant og med respekt. Disse holdningene ble imidlertid langt på vei skjøvet til side av eugenikken, som ble en svært populær teori i USA, England, Tyskland og Skandinavia. Til tross for de ekstreme konsekvensene av eugenikken, med drapene på funksjonshemmede i Nazi-Tyskland, levde noe av dette tankegodset

videre også i etterkrigstiden. Selv i 2022 kan man stille spørsmål ved om ikke psykisk utviklingshemmede fortsatt er en pariakaste - utstøtt, avglemt og isolert av samfunnet.

Torstein Vik er professor emeritus ved Institutt for klinisk og molekylær medisin, NTNU.

Arrangementet er gratis, men krever at man henter ut gratisbilletter fra Hoopla: <https://kb.hoopla.no/sales/eugenikk>

OKTOBER

BARNEUNIVERSITETET

LØRDAG 1. OKTOBER

Rådhusalen, Trondheim folkebibliotek kl. 13.00

Jostein Halgunset: Hva er urin - og hvorfor må vi tisse?

Urin lages i nyrene, som ligger inni magen, og så sender vi det ut av kroppen når vi tisser. Det meste av det vi drikker, blir til urin. Men hvorfor er urinen gul uansett fargen på det vi drikker? Og hvorfor blir vi tørste og må drikke, når vi likevel bare skal tisse det ut igjen? Det er ikke bare mennesker som tisser. Det gjør også andre dyr, slik som hunder og katter, men hvorfor må mange hunder tisse små skvetter nesten hele tida? Og hva med fugler, tisser de også? ... og hva med fisker?

Jostein Halgunset er professor emeritus ved Institutt for klinisk og molekylær medisin, NTNU.

Arrangementet er i samarbeid med Trondheim folkebibliotek, og passer for barn mellom seks og ni år. Foreldre og søsken kan besøke bibliotekets barneavdeling i mellomtida.

Følg med på dknvs.no/kunnskapskalenderen, FB Kunnskapsbyen Trondheim og FB Trondheim folkebibliotek for mer informasjon om billetter og påmelding.

VITENLUNSJ

LØRDAG 1. OKTOBER

Rådhusalen,

Trondheim folkebibliotek kl. 14.00

Jostein Halgunset: Urin - ekkelt avfall og nyttig ressurs. Trekk fra urinens kulturhistorie

Vanligvis tenker vi på urin som et rent avfallsprodukt, noe man bare skal kvitte seg med fort og greit og uten søl. Men produksjon og utskillelse av urin er helt avgjørende for at vi kan opprettholde normal sammensetning av kroppens væskebalanse, noe som igjen utgjør grunnlag for alle andre livsviktige funksjoner. I mange hundre år var undersøkelse av urinprøve legenes viktigste metode for å finne ut av hva som feilte pasienten. Dessuten inneholder urinen mange ulike substanser som opp gjennom historien har vært utnyttet i industri og håndverk, og både romerske keisere og senere

tiders hærførere har pålagt sine undersåtter å samle urin for spesielle formål.

Jostein Halgunset er professor emeritus ved Institutt for klinisk og molekylær medisin, NTNU.

Arrangementet er i samarbeid med Trondheim folkebibliotek.

Følg med på dknvs.no/kunnskapskalenderen, FB Kunnskapsbyen Trondheim og FB Trondheim folkebibliotek for mer informasjon om billetter og påmelding.

ONSDAG 5. OKTOBER

Siv Gøril Brandtzæg: Skillingsviser om naturkatastrofer i Trøndelag

Rådhusalen, Trondheim folkebibliotek kl. 19.00

I flere hundre år var det vanlig i Norge å lage sanger i kjølvannet av store katastrofer og små ulykker. Sangene ble trykt som skillingsstrykk, og de ble solgt og sunget i perioden 1550-1950. I dette foredraget forteller Siv Gøril Brandtzæg om hvordan naturkatastrofer ble skildret i skillingsviser. Hvorfor laget man sanger om fæle hendelser, og hvordan hørt de ut? Foredraget fokuserer særlig på katastrofer i Trøndelag, og de fleste visene er hentet fra NTNU Gunnerusbiblioteket sin samling. Vi får blant annet se og høre viser om kvikkleireskred på Baklandet, på Tiller og i Verdal, viser om bybranner i Trondheim,

og sanger om store og små sjøulykker på Hitra, i Trondheimsfjorden og i Namdalen. Det blir også eksempler på hvordan store, internasjonale katastrofer, slik som jordskjelvet i Lisboa i 1755 nådde Trondheims befolkning via skillingsviser.

Siv Gøril Brandtzæg er førsteamanuensis

i allmenn litteraturvitenskap ved NTNU og leder prosjektet Skillingsvisene i Norge, 1550-1950: Den forsømte kulturarven.

Arrangementet er gratis, men krever at man henter ut gratisbilletter fra Hoopla: <https://kb.hoopla.no/sales/lisboa>

ONSDAG 19. OKTOBER

Steffen Wellinger: MULIGHETSROM Byutvikling i Trondheim mot 2030

Rådhusalen, Trondheim folkebibliotek kl. 19.00

Utvikling av Midtbyen, NTNU-campus, Nyhavna og styrking av bydelene med fortetting, er viktige og omdiskuterte byutviklingsprosjekter i Trondheim. I foredraget belyses og diskuteres internasjonale trender og forskning i bærekraftig byutvikling gjennom et skråblikk på de aktuelle prosessene.

Steffen Wellinger er arkitekt og professor ved Institutt for arkitektur og planlegging, NTNU.

Arrangementet er gratis, men krever at man henter ut gratisbilletter fra Hoopla: <https://kb.hoopla.no/sales/mulighetsrom>

NOVEMBER

ONSDAG 2. NOVEMBER

Tom Lorenz: Handskriftfragment frå Island i Gunnerusbiblioteket
Rådhusalen, Trondheim folkebibliotek
kl. 19.00

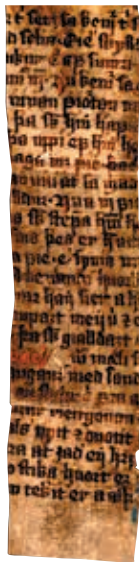
Mange av handskriftene frå mellomalderen er forsvunne, av andre er det berre bevart delar, gjerne kalla fragment. Det var vanleg å dele opp gamle skinnbøker og gjenbruke pergamentet som materiale for å binde inn nye bøker i Europa i tidleg nytid. Gunnerusbiblioteket i Trondheim har ei samling av ca. 100 handskriftfragment som blei tatt ut frå bokbind i biblioteket på slutten av 1900-tallet.

Dei fleste fragmenta i Gunnerusbiblioteket er opphavleg frå handskrift skrivne på latin, men nokre fragment er også på andre språk. Det er handskrift både frå Noreg og frå andre europeiske land. Våren 2022 blei det oppdaga at nokre fragment til og med er frå Island. Kva veit me om desse fragmenta? Kva slags handskrift hørde dei opphavleg til? Og når og korleis kom dei til Trondheim?

Tom Lorenz er stipendiat ved Institutt for språk og litteratur, NTNU.

Arrangementet er i samarbeid med NTNU Universitetsbiblioteket.

Arrangementet er gratis, men krever at man henter ut gratisbilletter fra Hoopla: <https://kb.hoopla.no/sales/lorenz>

BARNEUNIVERSITETET

LØRDAG 5. NOVEMBER

Rådhusalen, Trondheim folkebibliotek kl. 13.00
Mattis Danielsen: Å gjøre det usynlige synlig

Mattis Danielsen kommer for å fortelle oss om samisk kultur og historie, og viser oss hvordan man ved hjelp av landskapet bedre kan forstå hvordan samer lever og har levd i Trøndelag. Hvorfor kan det være nyttig for oss alle å lære om samisk kultur? Foredraget åpner for både spørsmål og undring, og har som mål å gjøre det usynlige synlig.

Mattis Danielsen er arkeolog og jobber med kulturminneregistrering i sørsamiske områder i tillegg til at han underviser og formidler.

Arrangementet er i samarbeid med Trondheim folkebibliotek, og passer for barn mellom seks og ni år. Foreldre og søsken kan besøke bibliotekets barneavdeling i mellomtida.

Følg med på dknvs.no/kunnskapskalenderen, [FB Kunnskapsbyen Trondheim](#) og [FB Trondheim folkebibliotek](#) for mer informasjon om påmelding.

Foto: Eli Winternvold

VITENLUNSJ

LØRDAG 5. NOVEMBER

Rådhusalen, Trondheim folkebibliotek kl. 14.00
Mattis Danielsen: Å gjøre det usynlige synlig

Mattis Danielsen arbeider med å dokumentere samisk tilstedeværelse i arkeologiske og historiske prosjekter i Hedmark og Trøndelag. I foredraget sitt vil han blant annet komme inn på nye funn og ny forskning, han vil snakke litt om praktisk letemetodikk og betydningen av kulturell og erfaringsbasert kompetanse. Hvorfor er det samiske perspektivet så viktig for oss alle, og hvordan kan vi øke den gjensidige forståelsen?

Mattis Danielsen er arkeolog og jobber med kulturminneregistrering i sørsamiske områder i tillegg til at han underviser og formidler.

Arrangementet er i samarbeid med Trondheim folkebibliotek. Følg med på dknvs.no/kunnskapskalenderen, [FB Kunnskapsbyen Trondheim](#) og [FB Trondheim folkebibliotek](#) for mer informasjon om påmelding.

Foto: Eli Winternvold

ONSDAG 9. NOVEMBER

Verkstedene, Erling Skakkes gate 57 kl. 18.00
Thor-Aage K. Heiberg: Bli med inn i verkstedet til bachelorstudiet i tradisjonelt bygghandverk ved NTNU!

Denne kvelden blir det anledning til å se og høre mer om bachelorstudiet i tradisjonelt bygghandverk ved Fakultet for arkitektur og design, NTNU. Studiet er for den som ønsker å fordype seg i håndverksteknikker og oppnå en høy ferdighet og forståelse for tradisjonelt bygghandverk. Tradisjonshandverk har en naturlig og helt nødvendig plass innen kulturminnevernet, men også innen byggebransjen. Utdanningen er i tråd med UNESCOs målsetting om bevaring av den immaterielle kulturarven, og gjennom museumsmeldingen "Musea i samfunnet" peker Kulturdepartementet på betydningen av utdanningen og det tette forholdet mellom NTNU og læringsarenaene. Vi skal ikke bare høre om håndverk denne kvelden, det vil også bli lagt opp til at man får prøve seg som snekker.

Ta gjerne på deg varmt tøy som tåler en støy!

Thor-Aage K. Heiberg er universitetslektor ved Institutt for arkitektur og teknologi, NTNU.

Arrangementet er i samarbeid med Fortidsminneforeningen – Den trønderske avdeling.

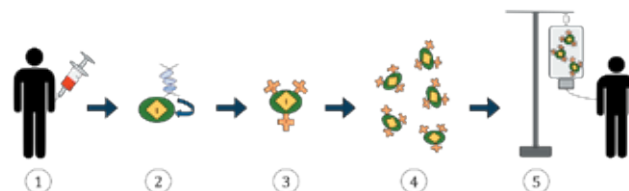

Arrangementet er gratis, men krever at man henter ut gratisbilletter fra Hoopla: <https://kb.hoopla.no/sales/bygghandverk>

ONSDAG 16. NOVEMBER

Rådhusalen, Trondheim folkebibliotek kl. 19.00
Therese Standal: Immunterapi i kreftbehandling - kan immunsystemet vårt kurere kreft?

Immunterapi er en type behandling som aktiverer kroppens immunforsvar slik at vi bedre kan bekjempe sykdom. Det første forsøket på å benytte immunterapi for å behandle kreft ble utført allerede i 1891. Det funket bare sånn passe. Hva vet vi nå som vi ikke visste da- og kan all kreft behandles med immunterapi?

Therese Standal er professor ved Institutt for klinisk og molekylær medisin, NTNU.

Arrangementet er gratis, men krever at man henter ut gratisbilletter fra Hoopla: <https://kb.hoopla.no/sales/immunterapi>

ONSDAG 23. NOVEMBER**Rådhusalen, Trondheim folkebibliotek kl. 19.00**
Terje Bratberg: Julefeiring i bygd og by på 1700-tallet

På 1700-tallet var bondesamfunnets julefeiring fremdeles preget av lokale skikker med lange tradisjoner. I byene hadde skikkene et mer internasjonalt tilsnitt, med blant annet utdeling av gaver og fokus på god mat og drikke, med varer som gjerne var importerte. I dette foredraget vil Terje Bratberg blant annet fokusere på julebordet hos bonden og borgeren.

Terje Bratberg er historiker og forfatter, og arbeider som konservator ved Sverresborg Trøndelag folkemuseum.

Arrangementet er gratis, men krever at man henter ut gratisbilletter fra Hoopla: <https://kb.hoopla.no/sales/julibygdoby>

MØTER I DKNVS AKADEMIET HØSTEN 2022

Foredragene i DKNVS Akademi er gratis og normalt åpne for publikum.

Til akademimøtene kommer akademiets medlemmer og inviterte gjester for å holde vitenskapelige foredrag fra alle fagfelt innen humaniora og naturvitenskap.

Akademimøtene holdes én mandag i måneden i semesteret, og varer en drøy time. Det er god anledning til å stille spørsmål etter innleggene.

Møteplan HØSTEN 2022:

12. september kl. 19.00: Akademimøte

24. oktober kl. 19.00: Akademimøte

28. november kl. 19.00: Akademimøte

Sted: Den gamle festsalen i Trondheim katedralskole. Inngang fra skolegården er åpen fram til 19.00. Inngang fra Erling Skakkens gate er stengt, men betjenes fra ca. 18.40-18.55.

KUNNSKAPSBYEN

Forelesninger

Debatter

Ekskursjoner

Byvandring

DKNVS, Elvegata 17,
7012 Trondheim
<https://www.dknvs.no/kunnskapskalenderen>